

Vesthimmerland Kommune
Frederik IX's Plads 1
9640 Farsø

Vandmiljø og Friluftsliv
J.nr. 2020 - 49124
Ref. LENS P
Den 23. september 2020

Afgørelse i sag om anmodning om fravigelse af miljømål på delstrækning af vandområde 07408_x, Trend Å

Miljøstyrelsen har truffet afgørelse efter § 4 i bekendtgørelse om miljømål¹.

Miljøstyrelsen meddeler Vesthimmerland Kommune tilladelse til at fravige det fastlagte miljømål "God økologisk tilstand senest 22. december 2015" for en delstrækning af vandområde 07408_x, Trend Å, jf. bilag 1, tabel 1, til bekendtgørelse om miljømål¹. Delstrækningen omfatter de øverste ca. 500 meter af vandområdet. Denne del af vandområdet betegnes af kommunen som først Vestre Kanal og derefter Jelstrup Bæk.

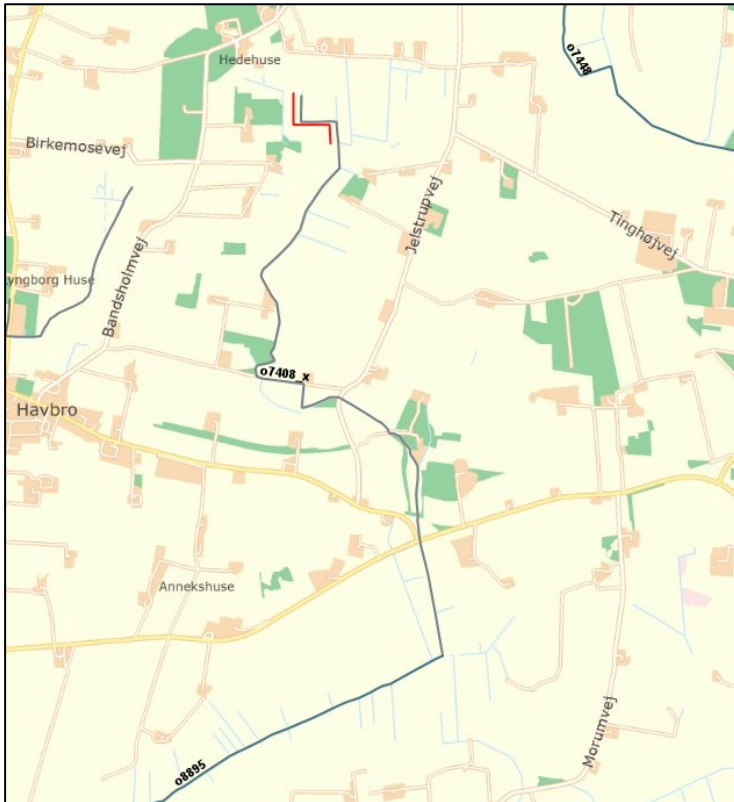
Afgørelsen er endelig og kan ikke påklages til anden administrativ myndighed, jf. § 6 i bekendtgørelse om miljømål.

Sagens oplysninger

Vesthimmerland Kommune har ved henvendelse til Miljøstyrelsen den 17. september 2020 anmodet om tilladelse til at fravige miljømålet for en delstrækning af vandområde 07408_x, Trend Å. Delstrækningen omfatter de øverste ca. 500 meter af vandområdet. Strækningen er markeret på nedenstående kort 1 og 2.

I forbindelse med en lodsejers anlæggelse af et minivådområde, der er placeret i forbindelse med et målsat vandområde, er kommunen blevet opmærksom på, at der burde være søgt om en fravigelse af miljømål. Kommunen oplyser, at etableringen af minivådområdet gør det svært at opnå målopfyldelse på den øverste del af vandområdet. Samtidig vurderer kommunen at de fysiske forhold er dårlige på strækningen.

¹ Bekendtgørelse nr. 448 af 11. april 2019 om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster.

Kort 1. Angivelse af delstrækning (markeret med rød streg), hvor der ønskes fritagelse for miljømål. Vandområde 07808_x er markeret med grå streg.

Kort 2. Sorte pile angiver omtrentlig placering af vandindtag og udledning fra minivådområdet. Vandområdet opstrøms dette punkt ønsket fritaget for miljømål. Vestre Kanal (rød streg), Jelstrup Bæk (lyseblå streg).

Kommunens anmodning

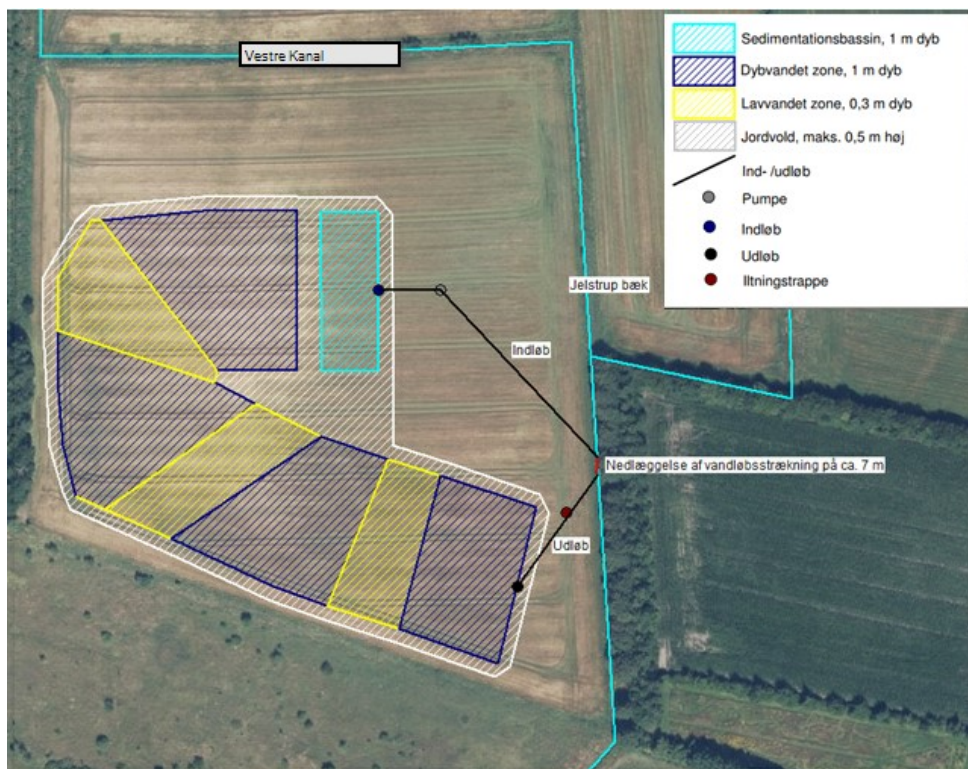
Vesthimmerland Kommune ønsker at fritage den øverste del af vandområdet for dets miljømål. Det handler om en strækning på ca. 500 m. Vandløbsstrækningen er tidligere på året blevet besigtiget, og kommunen vurderer, at der er tale om en kunstig afvandingskanal, som ikke har potentiale til at opnå målsætningen. Størstedelen af den strækning, som ønskes fritaget for miljømål, er et privat tilløb (Vestre Kanal), som ikke havde en målsætning i Nordjyllands Amts regionplan fra 2001. Vesthimmerlands Kommune vurderer derfor, at Vestre Kanal har fået en målsætning ved en fejl i den indeværende vandområdeplan. Den øverste del af Jelstrup Bæk vurderes heller ikke at have potentiale til at opnå god økologisk tilstand, hvorfor kommunen ønsker at strækningen ikke skal have en målsætning, hvilket også fremgår af vandområdeplanen.

Kommunens anmodning med bilag er lagt til grund ved afgørelsen af sagen. Oplysningerne gennemgås i nedenstående.

Formål og projekt

I forbindelse med vandområdet etableres der et minivådområde. Formålet med det konkrete projekt er at reducere indholdet af kvælstof og fosfor i drænvandet fra oplandet til henholdsvis Jelstrup Bæk og Vestre Kanal opstrøms minivådområdet. Drænoplandet er på 155 ha. Projektet omfatter tiltag som indebærer, at hele vandføringen i hhv. Jelstrup Bæk og Vestre Kanal pumpes ind i minivådområdet. Minivådområdet kommer til at bestå af et langt bassin som inddeles i skiftevis dybe og lave partier, så der kan opnås en optimal reduktion af næringsstoffer i anlægget.

Minivådområdet planlægges med et vandspejl i bassinerne, der ligger over vandspejlkoten i Jelstrup Bæk og Vestre Kanal, hvorfor det bliver nødvendigt at pumpe alt vandet ind i vådområdet. Derfor skal der etableres en pumpe i Jelstrup Bæk ved indløbet til minivådområdet. Fordi vandet planlægges pumpet ind i minivådområdet, ændres der ikke på de eksisterende vandspejlsforhold i Jelstrup Bæk. Da projektet heller ikke ændrer på de eksisterende drænsystemer i oplandet til minivådområdet, vil projektet ikke påvirke afvandingen på de drænedede arealer opstrøms minivådområdet. I forbindelse med pumpen etableres et nødoverløb i form af en rørbro med en diameter på 40 cm, så det sikres, at vandet i Jelstrup Bæk ikke stuver nævneværdigt op i tilfælde af, at pumpen får driftstop. Rørbroen placeres, hvor der på nedenstående kort 3 er angivet "Nedlæggelse af vandløbsstrækning på ca. 7 m". Vandløbet bliver således ikke nedlagt, men det meste af vandet i vinterhalvåret vil blive ledt ind gennem minivådområdet.

Kort 3. Placering af minivådområde i forhold til vandløbet. I stedet for nedlæggelse af vandløbsstrækningen på 7 meter, etableres en rørbro på 40 cm i diameter, der fungerer som et nødoverløb.

Vesthimmerland Kommune har ved afgørelse af 2. juni 2020 meddelt tilladelse til etablering af et minivådområde i forbindelse med vandområde 07408_x (jf. bilag 1). Af afgørelsen fremgår følgende:

Den øverste del af Jelstrup Bæk fra station 0 – 952 er i Nordjyllands Amts Regionplan for 2001 målsat som B1-vandløb, gyde- og yngelopvækstvand, hvilket var den højeste målsætning på daværende tidspunkt. I vandområdeplanerne for 2015-2021 er den øverste del af Jelstrup Bæk ikke målsat. Først fra station 861 og videre nedstrøms bliver vandløbet målsat til God Økologisk Tilstand.

Det private vandløb, Vestre Kanal, løber først i sydlig retning langs matrikel 5a's østlige afgrænsning, hvorefter det løber stik øst ca. 195 m. Derefter drejer Vestre Kanal mod stik syd og støder til Jelstrup Bæk i station 862. Vandløbet er ikke målsat i Nordjyllands Amts Regionplan for 2001, men i Vandområdeplanerne for 2015-2021 er det målsat til God Økologisk Tilstand.

Etablering af et minivådområde som det ansøgte, hvor al vandet fra begge vandløb pumpes ind gennem anlægget, er som udgangspunkt ikke foreneligt med et højt målsat vandløb, da en sådan oppumpning af hele vandføringen i st. ca. 913 vil skabe en fysisk spærring i vandløbet for opgang af fisk og vandløbs-smådyr. Det skal derfor kunne retfærdiggøres, at vandløbet opstrøms minivådområdet ikke har nogen nævneværdig værdi som gyde- og opvækstvand, hvis det skal kunne tillades, at alt vandet pumpes ind igennem det ønskede minivådområde.

Vandløbsgruppen har derfor foretaget en besigtigelse af de to vandløbsstrækninger for at afklare, om den øverste del af Jelstrup Bæk eller den målsatte Vestre Kanal er i en god miljømæssig tilstand eller har potentiale til at opnå en sådan.

For Jelstrup Bæk kunne det konstateres, at der på en kort strækning på 120, hvor der er et lidt bedre fald end den øvrige strækning, nemlig 0,9 ‰, kunne observeres en enkelt ferskvandstangloppe samt en enkelt slørvinge. På de resterende 832 m var der sort slam på bunden og der blev derfor kun fundet enkelte dansemyggelarver.

For Vestre Kanal kunne det konstateres, at vandløbet ligger dybt nedskåret i terræn (2 – 2,5 m) og har generelt et meget lavt fald. Bortset fra én enkelt ferskvandstangloppe kunne der ikke konstateres liv af hverken smådyr eller fisk. Vandløbsgruppen vurderer på baggrund af besigtigelsen, at begge de to vandløbsstrækninger ikke er i god økologisk tilstand, ligesom de heller ikke rummer et potentiale til at opnå God Økologisk Tilstand fremadrettet, da begge vandløb er stærkt modificerede og har karakter af afvandingsskanaler.

Kommunen har oplyst, at den øverste del af vandområdet normalt er sommerudtørrende og i tørre somre helt ned til Jelstrupvej, hvilket udgør 2,6 km af vandområdets 4,3 km.

På baggrund af ovenstående anmodes der om, at miljømålet fraviges for delstrækningen af vandområde 07408_x, der er de øverste 500 meter af vandområdet, jf. markeret strækning på kort 1 og 2.

Fysiske ændringer af vandområdet og betydning for tilstand og målopfyldelse
Vandområdet er 4,29 km langt. Vandindtaget til minivådområdet er placeret ca. 500 m fra vandområdets start og udledningen fra minivådområdet sker ca. 7 meter nedstrøms indtaget ved udløbet af den nyetablerede rørbrø/nødoverløb i vandløbet.

Påvirkning af andre overfladevandområder i vandområdedistriktet
Vandføringen til vandområdet nedstrøms minivådområdet ændres ikke ved at føre vandet gennem minivådområdet. Udløbet fra minivådområdet forsynes med en iltningstrappe. Kommunen vurderer, at projektet ikke vil være til skade for den samlede miljømæssige tilstand i vandløbssystemet eller udgøre en hindring for en senere opnåelse af god økologisk tilstand nedstrøms minivådområdet.

Muligheden for eventuelle projektilpasninger

Det er af afgørende betydning for gennemførelse af minivådområdeprojektet, at hele vandføringen i vandløbet føres gennem minivådområdet. Projektet kan ikke gennemføres, hvis dette tiltag gøres.

LandboNord, der er rådgiver for lodsejeren, der er projektejer, har i mail af 22. september 2020 oplyst følgende:

Det er vigtigt at alt vandet fra drængrøfterne ledes ind i minivådområdet. Det er et krav i tilskudsordningen hos Landbrugsstyrelsen at alt vandet fra drænoplandet ledes ind i minivådområdet, der er projekteret til at være 1 % af oplandet, for at sikre en høj effektivitet af næringsstoffjernelsen i minivådområdet.

Endvidere er det et krav at minivådområdet er omkostningseffektivt i forhold til næringsstoffjernelse. Såfremt at det kun er en del af vandet der ledes fra drængrøften og ind i minivådområdet, så vil der ikke opnås den optimale reduktion af næringsstoffer, og minivådområdet vil derfor ikke kunne leve op til kravene i tilskudsordningen.

Plangrundlag

Det fremgår af bilag 1, tabel 1, til bekendtgørelse om miljømål¹, at der for vandområde 07408_x, Trend Å er fastlagt et miljømål om bl.a. ”god økologisk tilstand senest 22. december 2015.”

Af det miljøgeografiske informationssystem (miljøGIS) for basisanalyse for vandområdeplaner 2021-2027² fremgår, at vandområdet er karakteriseret som et vandløb, type 1 (små). Aktuell tilstand er samlet vurderet til ”dårlig økologisk tilstand”. Vurderingen af tilstanden ud fra det biologiske kvalitetselement ”smådyr” er ”moderat økologisk tilstand”. For det biologiske kvalitetselement ”fisk” er ”dårlig økologisk tilstand” og for det biologiske kvalitetselement ”makrofyter” er tilstanden ”ukendt økologisk tilstand”. Der er således ikke på nuværende tidspunkt målopfyldelse på de biologiske kvalitetselementer. I foråret 2020 er der gennemført en restaurering af de nederste 2 km af vandområdet og det forventes derfor, at der fremover kan opnås målopfyldelse i vandområdet.

Retsgrundlag

§ 8, stk. 1-2, i bekendtgørelse om indsatsprogrammer³:

”§ 8. Statslige myndigheder, regionsrådet og kommunalbestyrelsen skal ved administration af lovgivningen i øvrigt forebygge forringelse af tilstanden for overfladevandområder og grundvandsforekomster og sikre, at opfyldelse af de miljømål, der er fastlagt i bekendtgørelse om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster, ikke forhindres.

Stk. 2. Myndigheden kan kun træffe afgørelse, der indebærer en direkte eller indirekte påvirkning af et overfladevandområde eller en grundvandsforekomst, hvor miljømålet er opfyldt, hvis afgørelsen ikke medfører en forringelse af overfladevandområdets eller grundvandsforekomstens tilstand.

§ 4 i bekendtgørelse om miljømål¹:

”§ 4. Miljø- og fødevarerministeren kan fravige de fastlagte miljømål, hvis

1) manglende opnåelse af god grundvandstilstand, god økologisk tilstand eller, hvor det er relevant, godt økologisk potentiale eller manglende forebyggelse af forringelse af et overfladevandområdes eller en grundvandsforekomsts tilstand skyldes ændringer af overfladevandområdets fysiske karakteristika eller i grundvandsforekomstens niveau, eller

² <https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=vandrammedirektiv3basis2019>

³ Bekendtgørelse nr. 499 af 11. april 2019 om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter.

[...]

Stk. 2. Følgende betingelser skal være opfyldt for at fravige fastlagte miljømål:

- 1) Ministeren skal tage alle praktisk gennemførlige skridt for at mindske den skadelige indvirkning på vandforekomstens tilstand.
- 2) Ændringerne skal være begrundet i væsentlige samfundsinteresser, eller nyttevirkningerne for miljøet og samfundet ved at nå de fastlagte miljømål skal være mindre end de nyttevirkninger for befolkningens sundhed, opretholdelsen af menneskers sikkerhed og en bæredygtig udvikling, der følger af ændringerne.
- 3) De nyttige mål, der tilgodeses ved fravigelse af fastlagte miljømål, kan på grund af tekniske vanskeligheder eller uforholdsmæssigt store omkostninger ikke tilgodeses på anden måde, som miljømæssigt er en væsentligt bedre løsning.

Stk. 3. Miljø- og fødevareministeren kan efter anmodning fra en myndighed og efter en konkret vurdering træffe afgørelse om, at myndigheden under de omstændigheder og betingelser, som er nævnt i stk. 1 og 2, kan fravige de fastlagte miljømål, jf. § 8 i bekendtgørelse om indsatsprogrammer.

Stk. 4. Miljø- og fødevareministeren foretager ved lejlighed den fornødne korrektion af konkrete miljømål, som en ændring efter stk. 1 og 3 måtte give anledning til, jf. herved § 15, stk. 1, i lov om vandplanlægning.”

Vurdering og afgørelse

Det fremgår af anmodningen fra Vesthimmerland Kommune, at gennemførelse af et minivådområdeprojekt i forbindelse med vandområdet vil indebære ændringer af de fysiske karakteristika for vandområde 07408_x, Trend Å. Ændringerne vil medføre, at en del af vandløbets aktuelle fysiske tilstand vil blive ændret, og muligheden for opfyldelse af det fastlagte miljømål som vandløb vil blive forhindret, idet vandløbet ved gennemførelse af projektet vil blive introduceret en spærring i vandområdet i form af et minivådområde, hvor hele vandføringen føres igennem. I selve vandløbet placeres der en rørbro mellem vandindtaget til minivådområdet og udledningen herfra. Rørbroen skal fungere som et nødoverløb og vil ligeledes være en spærring.

I sin nuværende form og placering i vandøkosystemet i Vandområdedistrikt Jylland og Fyn vurderes den omhandlende vandløbsstrækning ikke i sig selv, at være afgørende for vandplanlægningens formål om at fastlægge rammer for beskyttelse og forvaltning af overfladevand og grundvand, som bl.a. forebygger yderligere forringelse og beskytter og forbedrer vandøkosystemers tilstand og, hvad angår deres vandbehov, også tilstanden for terrestriske økosystemer og vådområder, der er direkte afhængige af vandøkosystemer.

Det er kommunens vurdering, at det ikke er muligt at bevare hele vandområdet som vandløb, hvis minivådområdeprojektet skal gennemføres i det planlagte omfang, og det vurderes i øvrigt ikke muligt at lave nogen væsentlig forbedring af vandområdet, der vil føre til, at målet for hele vandområdet som vandløb nås.

Miljøstyrelsen vurderer, at det fremadrettet ikke vil være muligt at opnå målopfyldelse på strækningen opstrøms minivådområdet. Minivådområdet vil dels fremstå som en spærring, således at der ikke vil være hydraulisk kontakt mellem vandløbet opstrøms rørbroen/nødoverløbet og dels har Vesthimmerland Kommune gjort rede for, at de fysiske forhold er så dårlige med ringe fald og stillestående vand, at det i sig selv vil vanskeliggøre en mulig målopfyldelse.

Miljøstyrelsen har ved afgørelsen lagt vægt på, at man ved anlæggelsen af minivådområdet får mulighed for at reducere drænvandets indhold af kvælstof og fosfor, hvilket vurderes at have en miljøforbedrende indvirkning på især slutrecipienten, der her er Limfjorden.

Det vurderes på den baggrund, at omstændighederne og betingelserne for at meddele tilladelse til at fravige miljømål er til stede, jf. § 4, stk. 1 og 2, i bekendtgørelse og miljømål¹, og der meddeles Vesthimmerland Kommune tilladelse til at fravige det fastlagte miljømål ”God økologisk tilstand efter 22. december 2015” for de øverste 500 meter af vandområde 07408_x, Trend Å, jf. bilag 1, tabel 1, til bekendtgørelse om miljømål¹.

Der er ikke ved vurderingen af, om tilladelse til at fravige det fastlagte miljømål for vandområde 07408_x, Trend Å, kan meddeles, i øvrigt foretaget en vurdering af minivådområdet, og tilladelsen forudsætter, at projektet i øvrigt kan godkendes efter relevant lovgivning.

Der foretages ved lejlighed korrektion af det fastlagte miljømål for delstrækningen af vandområdet, som afgørelsen giver anledning til.

Med venlig hilsen

Lene Strøm Pedersen
Miljøtekniker
+45 24 85 78 05
lensp@mst.dk

Bilag

1. Vesthimmerland Kommunes tilladelse af 2. juni 2020 til etablering af minivådområde ved Jelstrup Bæk.